

**Pravidla, podmínky a postup při řešení oprav, rekonstrukcí nebo rozšiřování vodohospodářských sítí
v majetku společnosti Vodovody a kanalizace Chrudim, a.s.**

1. Úvod

Pravidelná údržba, oprava, rekonstrukce nebo rozšiřování vodohospodářských sítí (vodovodů nebo kanalizací) je jednou z nejdůležitějších podmínek zajištění bezproblémové dodávky pitné vody odběratelům, stejně jako odvedení znečištěných odpadních vod od spotřebitelů. Vodohospodářské sítě jsou zpravidla ukládány do země, v souladu s příslušnými zákony (zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, v aktuálním znění; zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, v aktuálním znění), obecně závaznými právními předpisy a standardy provozovatele.

Trasy vodohospodářských sítí byly a jsou navrhovány přednostně na pozemcích vedených jako veřejné prostranství ve vlastnictví obce, kraje nebo státu. Ve výjimečných případech se mohou vodohospodářské sítě nacházet pod pozemky ve vlastnictví jiných subjektů.

Vodohospodářské sítě zbudované ve veřejném zájmu mají svá ochranná pásma a jakákoliv činnost (stavební, terénní úpravy, vysazování trvalých porostů nebo provádění skládek v ochranném pásmu vodovodu a podobně) na pozemku může být prováděna pouze se souhlasem majitele vodohospodářských sítí. Majitel těchto sítí může pověřit kudělení souhlasu provozovatele vodohospodářské infrastruktury.

K vodohospodářským sítím vybudovaným ve veřejném zájmu je vlastník pozemku povinen umožnit volný přístup z důvodu zajištění údržby, opravy nebo rekonstrukce, včetně vjezdu potřebné techniky. V souladu s příslušným ustanovením zákona je povinností majitele nebo provozovatele vodohospodářských sítí uvést pozemky poškozené, v souvislosti se zásahem na vodohospodářských sítích, do původního stavu.

Během pravidelné údržby vodohospodářských sítí zpravidla nedochází k provádění výkopových prací na pozemku, kde se nachází vodovod nebo kanalizace. Při provádění oprav, rekonstrukcí nebo rozšiřování vodohospodářských sítí mohou být použity různé metody, ve většině případů je však nutné provést výkopové práce, které mohou mít v menší nebo větší míře dopad na uvedení příslušné části pozemku do původního stavu.

Cílem tohoto dokumentu (dále jen Pravidla) je stanovit jednotná pravidla, podmínky a postupy při provádění výkopových prací, v souvislosti se zásahem na vodohospodářských sítích, které jsou majetkem společnosti Vodovody a kanalizace Chrudim, a.s. (dále jen VAK CR).

2. Vymezení práv a povinností vlastníka a provozovatele vodohospodářské infrastruktury

V platném znění zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, jsou v § 7 vymezena práva a povinnosti stavebníka, vlastníka a provozovatele při výstavbě, údržbě a provozování vodovodu nebo kanalizace.

Vlastník vodovodu nebo kanalizace je oprávněn za účelem kontroly, údržby, nebo stavební úpravy vodovodu nebo kanalizace vstupovat a vjíždět na příjezdné, průjezdné a vodohospodářskou infrastrukturou dotčené cizí pozemky, a to způsobem, který co nejméně zatěžuje vlastníky těchto nemovitostí (pozemků nebo staveb). Stejně oprávnění má i provozovatel za účelem plnění povinností spojených s provozováním vodovodu nebo kanalizace.

Oprávněná osoba je povinna svůj vstup na cizí pozemek nebo stavbu jejímu vlastníku předem oznámit a po skončení prací pozemek nebo stavbu uvést do původního stavu, pokud se s majitelem nedohodne jinak. Vznikne-li majiteli pozemku nebo stavby výkonem práva stavebníka nebo vlastníka vodovodů nebo kanalizací majetková újma, má právo na náhradu. **Toto ustanovení se dle výše uvedeného zákona nepoužije na případy styku vodovodů a kanalizací se stavbami zřízenými podle zákona o pozemních komunikacích.**

Práva a povinnosti výše uvedené přecházejí na právní nástupce stavebníka, vlastníka a provozovatele vodovodu a kanalizace, jakož i na právní nástupce vlastníků pozemků a staveb.

3. **Opravy vodohospodářských sítí**

V souladu se *Smlouvou o nájmu a provozování vodárenské infrastruktury*, uzavřenou mezi společností VAK CR a společností Vodárenská společnost Chrudim, a.s. (Provozovatel) ze dne 5.1.2006, je Provozovatel povinen provádět na své náklady údržbu a opravy vodárenské infrastruktury tak, aby bylo zajištěno plynulé a bezpečné provozování vodárenské infrastruktury.

Opravou se rozumí činnost, kterou se odstraňuje částečné fyzické opotřebení, poškození nebo vady vodárenské infrastruktury za účelem uvedení do předchozího nebo provozuschopného stavu (přitom může být použit i jiný než původní materiál, díly, součásti nebo technologie, *pokud tím nedojde k technickému zhodnocení* – ve smyslu příslušných daňových a účetních právních předpisů. Provozovatel je povinen na své náklady uvést do původního stavu veškeré povrchy, které byly během opravy poškozeny.

4. **Technické zhodnocení a investice**

Technickým zhodnocením se rozumí zejména rekonstrukce a modernizace vodárenské infrastruktury ve smyslu příslušných daňových a účetních právních předpisů. *Investicí* se rozumí technické zhodnocení vodárenské infrastruktury, výstavba a rozšíření vodárenské infrastruktury. Financování technického zhodnocení a investic zajišťuje VAK CR, na doporučení *Investiční komise*, po schválení představenstvem společnosti VAK CR.

Rekonstrukce nebo rozšíření vodárenské infrastruktury může být prováděna nejrůznějšími stavebními metodami, jejichž vhodnost je doporučena odborníky v dané oblasti (zpravidla projektanty vodohospodářských sítí).

A) Bezvýkopová sanace

Jedná se o různé způsoby provádění zpravidla rekonstrukcí vodárenské infrastruktury, která nevykazuje silné znaky poškození (propady, vylomení části potrubí a podobně). Do této oblasti lze zahrnout použití různých *sanačních rukávců* nebo *sanačních nástřiků* na stěny potrubí a šachet. Výhodou použité technologie je přístup k poškozené infrastruktuře přes stávající šachty nebo jiná přístupová místa, bez nutnosti provedení výkopových prací.

Další bezvýkopové metody jsou tzv. *Brestlining a Relining*. V případě Brestliningu se jedná o metodu založenou na principu trhání a roztlačování původního potrubí (z ocele, plastu, keramiky, litiny, azbestu, kameniny nebo betonu) a následné zatahování nového potrubí do takto upraveného potrubí stávajícího. Metoda se využívá zpravidla do průměru nového potrubí 500 mm a dle podmínek na vzdálenost přes 200 m. Relining je bezvýkopová metoda, kdy do stávajícího poškozeného potrubí je zatahováno potrubí nové (zpravidla plastové PEHD), ale menšího průměru. Nové potrubí do průměru až 1000 mm může být zatahováno na vzdálenost přes 200 m. Během těchto bezvýkopových metod jsou zachovány původní trasy sítí, výrazně se zvyšuje životnost sítí a dochází k minimální nutnosti provedení výkopových prací (jsou to zpravidla místa napojení zatahovaného potrubí nebo napojení přípojek na odbočení z řadu).

Zemní protlaky jsou bezvýkopové technologie využívané všude tam, kde běžné výkopy nejsou vhodné. Do této kategorie bezvýkopových technologií patří *Protlaky řízené a Protlaky neřízené*. V prvním případě se jedná o technologii horizontálně řízeného vrtu (neboli mikrotunelování) s možností podpory výplachové směsí, kdy může být omezeně uměle ovlivňována trasa protlaku. U neřízeného protlaku není

možnost uměle ovlivnit trasu protlaku. Neřízené protlaky se provádí pomocí techniky jako hydraulické, pneumatické nebo vrtané). V případě využití technologie protlaku musí být v trase potrubí vždy zřízena „startovní“ a „koncová“ jáma. Technika protlaku spočívá v tom, že za použití tvrdých trubních materiálů se protlačí budoucí trasa sítě a při zpětném stahování techniky je do protlačeného prostoru vtaženo požadované potrubí. V některých případech u větších průměrů protlaku (například pod komunikací, železnicí nebo vodním tokem) se používá tzv. „rámování“, tj. horizontální zatluštění ocelových trubek ve směru trasy, které se v zemi ponechávají jako chránička. Do takto vybudované chráničky je zataženo požadované potrubí menšího průměru.

Výhodou metod tohoto typu je minimální poškození povrchů komunikací, možnost bezvýkopového překonání vodního toku a podobně. Stejně jako v případě provádění výkopových prací je doporučeno ve většině případů před zahájením bezvýkopové sanace provést vytýčení tras ostatních sítí.

B) Sanace potrubí pomocí výkopu

Provedení výkopu je jeden z nejběžnějších způsobů přípravy sanace vodohospodářských sítí. Trasa výkopu může, ale nemusí kopírovat trasu původního potrubí, které je určeno k sanaci. Vlastní výkop může být prováděn ručně nebo pomocí techniky k tomu určené, v místech ploch nezpevněných i zpevněných. V každém případě je však nutné před zahájením výkopových prací zaměřit veškeré sítě v trase výkopu.

Pokud je cílem sanace vodovodní potrubí, je zhotoviteli doporučeno vybudovat tzv. „suchovod“, aby nedocházelo k omezení dodávek pitné vody spotřebitelům, v případě poškození původní vodovodní sítě. Původní přípojky jsou na nový vodovod napojovány průběžně, po provedení všech předepsaných opatření (vyčištění nově vybudovaného vodovodního řádu, provedení tlakových zkoušek a zajištění nezávadnosti vody v potrubí – rozborů vody v potrubí vykazují pouze povolené hodnoty).

Pokud je cílem sanace kanalizace, musí zhotovitel provádět taková opatření, aby nedocházelo k úniku odpadních vod do okolí kanalizace. Přípojky od spotřebitelů jsou na nové potrubí napojovány průběžně. Vybudování suchovodu může být vhodné i při provádění výkopových prací při rekonstrukci kanalizace, pokud existuje vážná hrozba poškození vodovodní sítě nacházející se v blízkosti výkopu. O provedení opatření tohoto typu rozhoduje technický dozor investora (TDI) po domluvě s Provozovatelem.

Jestliže je nová trasa výkopu plánována mimo původní trasu potrubí tak, že původní potrubí může zůstat zachováno, dochází k přepojování přípojek na odběratele až po dokončení a zprovoznění nového potrubí.

Po provedení sanace původních vodohospodářských sítí je zhotovitel povinen pravidelně „po vrstvách“ provádět během zásypu hutnění materiálu ve výkopu, aby později nedocházelo k propadům zeminy a upravené plochy zůstaly zachovány.

C) Pluhování potrubí

„Pluhování potrubí“ je nejlevnější metodou pokládky inženýrských sítí, využívanou na volném prostranství (zpravidla pole, louky a jiné pozemky bez překážek). Během pluhování si speciální vibrační stroj sám vyhloubí rýhu, uloží do ní potrubí a sám si tento výkop zahrne a zhutní. Denně je tak možno podle geologických podmínek položit 2.000 – 6.000 m potrubí. Během pluhování nejsou řešeny přípojky a odbočení z řádu. Metoda pluhování má význam při rozšiřování vodárenské infrastruktury převážně mimo zastavěné prostory nebo při propojování jednotlivých soustav.

5. Postup společnosti VAK CR při zajištění realizace plánovaných investic a technického zhodnocení

Příprava a realizace investičních akcí je časově náročná činnost, proto je nutná spolupráce všech zainteresovaných – majitelů sítí a majitelů pozemků, zejména obcí, městysů a měst (dále jen obce), kde se sítě nachází. Pokud plánuje obec rekonstrukci nebo výstavbu zpevněné komunikace (vozovky, chodníku, nových parkovacích míst) mělo by být v jejím zájmu v dostatečném časovém předstihu informovat majitele vodohospodářských sítí o plánovaném záměru.

Vlastník vodohospodářských sítí ve spolupráci s provozovatelem prověří stav sítí v pozemcích, kde je připravována rekonstrukce komunikace a v případě potřeby naplánuje rekonstrukci vodohospodářské sítě.

V souladu se zvyklostmi je stav vodohospodářských sítí, budov a technologických celků pravidelně projednáván během jednání Investiční komise (4 zástupci VAK CR a 4 zástupci Provozovatele). Investiční komise vydává doporučení, které je dále projednáno v představenstvu VAK CR a po schválení zařazeno do Plánu investičních akcí určených k realizaci.

Zpravidla v 3 Q běžného roku jsou dopisem osloveni akcionáři na jejichž území se nachází vodárenská infrastruktura v majetku nebo v pronájmu společnosti VAK CR, s žádostí o zaslání informace o plánovaných opravách komunikací (silnice, chodníky, cyklostezky). Investiční komise vyhodnotí stav vodohospodářských sítí v místech, kde je nová investice obce plánována a v případě potřeby doporučí představenstvu VAK CR případnou rekonstrukci sítě v nejbližším následujícím období.

Doporučení metody, jakou bude rekonstrukce provedena, je v kompetenci investiční komise. Pokud je třeba u plánované investiční akce zpracovat projektovou dokumentaci, zadá VAK CR její vypracování, pokud možno v předstihu, před realizací akce. Zhotovitel investiční akce je soutěžen v souladu s představenstvem VAK CR schválenými pravidly a v souladu se zákonným ustanovením (zákon č. 134 /2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění).

Před zahájením realizace investiční akce vstupují odpovědní zástupci VAK CR do jednání s majiteli pozemků, kde je vodárenská infrastruktura uložena, aby je informovali o vstupu na pozemky. Současně je formou roznesení letáku informováno obyvatelstvo, na které bude mít realizace rekonstrukce dopad (omezení průjezdu, prašnost, možnost výměny přípojek ve vlastnictví občanů atd.).

S odpovědnými zástupci obcí, městysů a měst je projednána závěrečná úprava povrchů komunikací, pokud budou rekonstrukcí dotčeny. Jak je uvedeno výše, je VAK CR povinen provádět úpravy povrchů pouze v souladu se zákonem č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, to je uvedení do původního stavu. Mezi společnostmi VAK Chrudim a majitelem komunikace může dojít k dohodě o spolufinancování rekonstrukce komunikace ve větším rozsahu, než je uvedeno v bodu 2 těchto pravidel – požadovaný stavební zásah nad rámec vymezený zákonem bude financován majitelem komunikace.

Pokud se v ochranném pásmu původní trasy vodovodů nebo kanalizací nachází zelený porost (zejména stromy nebo keře) Bude zhotovitel rekonstruovaných nebo opravovaných vodohospodářských sítí poučen o maximálním šetrném postupu při provádění výkopových prací. Dojde-li však během opravy, či rekonstrukce k poškození, či zničení stromů nebo keřů, nese za toto odpovědnost původní vlastník pozemku, který stromy a keře v ochranném pásmu vysadil, nebo nechal vysadit.

Prioritou společnosti VAK Chrudim je realizovat rekonstrukce vodovodu a kanalizací v době, kdy na ně bezprostředně naváže rekonstrukce povrchů komunikací prováděná obcemi, městy, ŘSD nebo SÚS Pardubického kraje. V tomto případě smluvně vázaný zhotovitel společnosti VAK Chrudim provede zasypaní výkopové rýhy drtí stanovené frakce a zajistí hutnění na požadované hodnoty. Společnost VAK Chrudim rámci rekonstrukce vodohospodářských sítí nebude v takovém případě řešit ani financovat skladbu a úpravu povrchů komunikací.

Jestliže se společnost VAK Chrudim rozhodne, v časovém horizontu 1–5 let před rekonstrukcí povrchů komunikací, řešit rekonstrukci sítí v majetku VAK Chrudim, bude s příslušným majitelem pozemku s komunikací individuálně domluvena skladba finálních povrchů komunikací. Požadována skladba povrchových vrstev komunikace bude odpovídat stavu a skladbě jednotlivých vrstev komunikace před zahájením rekonstrukce vodovodu nebo kanalizace. Maximální šíře „zámku“ u finální vrstvy živice bude 25 cm. Rekonstrukce jiných částí komunikace, které nebudou stavbou dotčeny řešena nebude.

V případě, že rekonstrukce vodovodu nebo kanalizace v majetku VAK Chrudim je plánována v komunikaci, která byla v horizontu do 5-ti let zpět nově rekonstruována, bude postupováno následujícím způsobem. VAK Chrudim, jako investor zajistí provedení rekonstrukce obrusné vrstvy povrchu komunikace v dotčeném jízdním pruhu.

6. Věcná břemena – služebnost k sítím

Při rozšiřování vodárenské infrastruktury společností VAK Chrudim (výstavbou, odkupem apod.), vyžaduje společnost zřízení věcného břemene (služebnosti k vodárenské infrastruktuře). Toto neplatí, pokud dochází k rozšiřování sítí a nutných technologických zařízení na pozemcích ve vlastnictví obcí, městysů, měst – akcionářů společnosti VAK Chrudim. Pokud mají tyto samosprávné celky zájem prodat pozemky, na kterých se nachází vodohospodářské stavby (postavené zejména v roce 2002 a později), mělo by být před vlastním prodejem třetímu subjektu zřízeno věcné břemeno – služebnost k vodohospodářským sítím na tomto pozemku.

Tato pravidla byla schválena na zasedání představenstva společnosti dne 23.7.2019.